

Overlægernes efteruddannelse i 2023

Overlægernes efteruddannelse

Siden 2008 har Overlægeforeningen undersøgt, om medlemmerne får de 10 dages efteruddannelse, som de har krav på og pligt til ifølge overenskomsten. Resultaterne fra 2023 viser fem centrale tendenser:

- 1. Kurven knækket efter covid19:** Overlæger får fortsat mindre efteruddannelse end tidligere, men kurven er knækket efter covid 19 (afsnit 1).
- 2. Mange betaler selv:** Fire ud af ti har været på efteruddannelse i deres fritid og tre ud af ti har selv betalt udgifter forbundet med efteruddannelse (afsnit 2)
- 3. Tre faktorer afgørende for efteruddannelse:**
 - om overlægen er ansat på lægechefaftale eller på overenskomst (afsnit 3)
 - om overlægen har været til udviklingsamtale med sin leder (afsnit 4)
 - hvor overlægen er ansat (afsnit 5)
- 4. Tid og manglende finansiering forhindrer efteruddannelse**
Generelt peger overlægerne på mangel på tid som årsag til, at de ikke får efteruddannelse. Navnlig i Region Midt og Sjælland peger mange også på mangel på finansiering. (afsnit 5)
- 5. Store forskelle indenfor de enkelte specialer på tværs af regioner** tyder på, at ens speciale er en mindre afgørende faktor end lokal ledelse og lokale forhold.

Efteruddannelse et fælles ansvar

Ifølge overenskomsten har overlæger både *ret* og *pligt* til 10 dages efteruddannelse. Både arbejdsgiver og den enkelte læge har altså et medansvar for at drøfte og planlægge efteruddannelse samt sikre afholdelse af efteruddannelsen.

Nogle medlemmer giver i fritekst udtryk for, at de selv har frabedt sig efteruddannelse, eller at de som chef har vanskeligt ved at motivere de ansatte til at tage efteruddannelse. Det ændrer dog ikke ved, at det store billede i undersøgelsen viser, at mange medlemmer ønsker efteruddannelse, men oplever barrierer herfor. Hvert femte medlem svarer således, at de i det nuværende arbejde ikke har mulighed for at deltage i den efteruddannelse, som de har brug for (figur 14). Generelt er der således store udfordringer i forhold til overlægers efteruddannelse, samtidig med at der er konkrete afdelinger, hvor efteruddannelses prioriteres højt og overlægerne ikke oplever samme begrænsninger.

Om undersøgelsen

2.605 medlemmer af Overlægeforeningen har svaret på enqueten om efteruddannelse i 2023. Det svarer til 41 % af de adspurgte overlæger.

75 % af besvarelserne er fra overenskomstansatte overlæger, mens 25% er fra overlæger ansat på lægechefaftalen som ledende overlæge eller cheflæge. Den samlede gruppe omtales i det følgende som overlæger.

I denne rapport sammenholdes resultaterne med Overlægeforeningens Arbejdsvilkårsundersøgelse i 2008, 2011, 2014, 2017 samt enqueter om efteruddannelse i 2019, 2019,2020, 2021 og 2022.

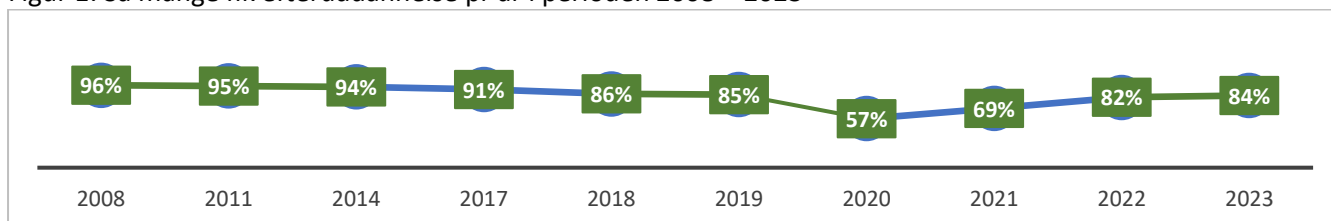
1. Kurven er knækket efter covid

- "Vi har egentlig en leder, der gerne vil sende os afsted på kurser mm. Problemet er bare, at vi er så tyndt besat, så alle andre må løbe dobbelt så hurtigt, når nogle mangler"
- "Regionerne tager ikke deres opgave med at efteruddanne overlæger alvorligt. Og vi søger heller ikke efteruddannelse, når vi får at vide, at der ingen penge er til det. Det ville være tonedøvt"
- "Vi er for få hænder. Tager jeg på efteruddannelse kan driften ikke hænge sammen. Det kan den ikke engang når jeg er til stede"

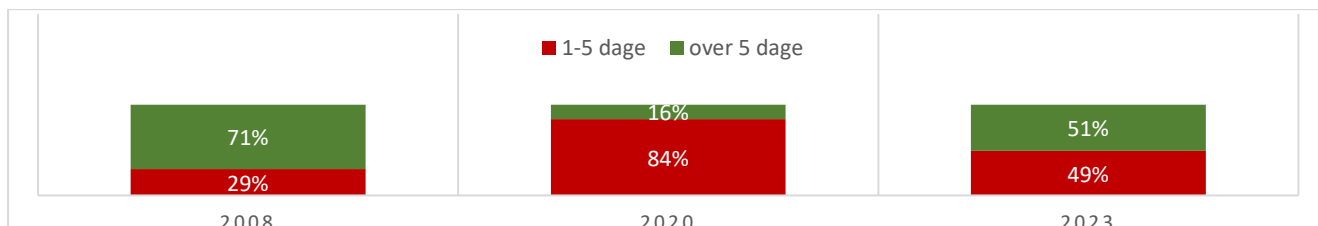
Sådan skriver tre overlæger i Overlægeforeningens undersøgelse af medlemmernes efteruddannelse i 2023. Undersøgelsen viser en opmuntrende og en bekymrende tendens: På den ene side har der været en nedadgående udvikling siden 2008, hvor 96% af alle overlæger fik efteruddannelse, og 71% fik mere end fem dage. I 2023 er det faldet til, at 84% får efteruddannelse, og kun 51% får mere end fem dage. På den anden side er det trods alt lykket at knække kurven efter corona. I 2020 fik hele 43% af overlægerne slet ingen efteruddannelse, og kun 16% fik over fem dage. Det er nu vendt, så niveauet er tilbage til tiden før covid19, hvor cirka halvdelen får under fem dage og halvdelen mere end fem dage.

Mange overlæger oplever imidlertid at det er vanskeligere at få efteruddannelse end året før. Det gælder for 42% i 2023, og det er en signifikant stigning i forhold til 2022, hvor det var gældende for 34%. Det kan skyldes udmeldinger i flere regioner om stop eller begrænsning af efteruddannelse i forbindelse med besparelser i efteråret 2023.

Figur 1: Så mange fik efteruddannelse pr år i perioden 2008 – 2023

Figur 2: Så mange overlæger fik over/ under 5 dages efteruddannelse i 2008, 2020 og 2023

Figur 3: Er det blevet sværere i 2023 at deltage i efteruddannelse?

2. Mange betaler selv

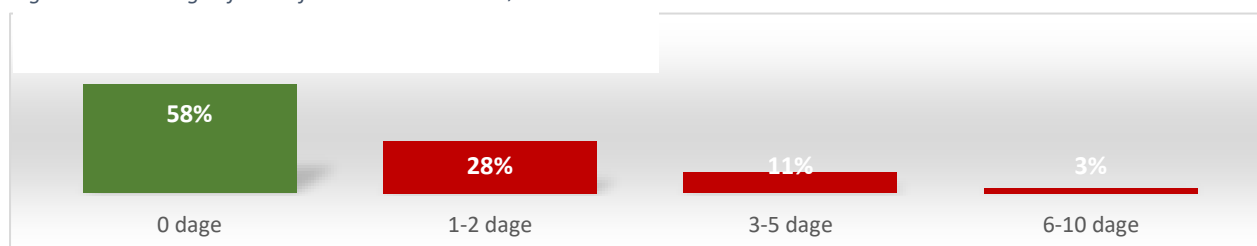
Fire ud af ti overlæger har oplevet, at de ikke fik løn for alle deres efteruddannelsesdage (28% har selv betalt 1 – 2 dage, 11% har betalt 3-5 dage og 4% af selv betalt mere end 5 dage).

Ud over løn har tre ud af ti (28%) oplevet, at arbejdsgiver ikke finansierede alle udgifter til efteruddannelse. Det er flere end i 2022, hvor 25% oplevede, at arbejdsgiver ikke finansierede alle udgifter. De overlæger, som selv har betalt dele af udgifterne, har især betalt transport, forplejning, ophold og kursusudgifter.

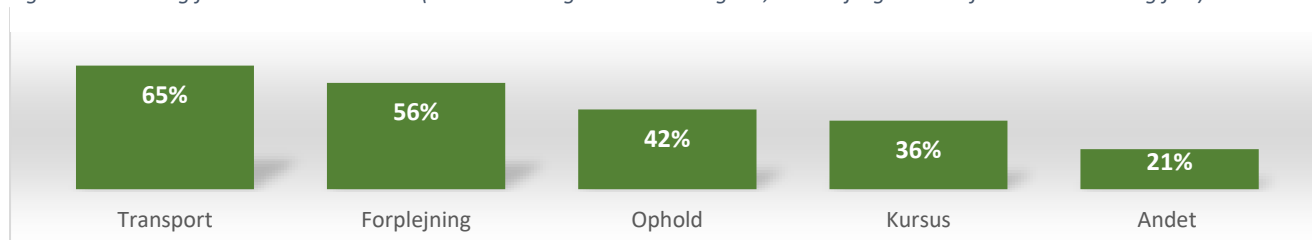
Overlægerne skriver blandt andet i undersøgelsen:

- *Jeg har mulighed for de 10 dages efteruddannelse, men de ligger ofte i weekenden og der gives ikke kompensatoriske fridage. Økonomi her helt klart et issue, Region Syddanmark*
- *Vi har 4000kr til kurser, som jo ikke engang dækker kursusgebyr til kongresser! Afholder alle øvrige udgifter selv, Region Hovedstaden*
- *Jeg kan få fri med løn men alle øvrige udgifter skal jeg selv stå for”, Region Sjælland*
- *Manglende finansiering. Alle kurser bortset fra de obligatoriske er suspenderet, region H*
- *Som senior medarbejder har jeg fået at vide, at der ikke er penge til at dække mine kursusudgifter, trods det, at mine kolleger får for samme kursus, region Sjælland*
- *Jeg har i år 2023 fået afslag på to kurser/uddannelser med besked om at søge igen til næste år. Begrundelse: økonomi. Jeg kan få fri men ingen penge til selve kurset. Heller ikke selvom det ene kursus bliver afholdt af regionen selv, Region Midt*
- *RN har alle speciallæger afsat penge (en del af lønnen) til efterudd, men de, der ikke bruges kan ikke flyttes til næste år og ryger i (afdelingens?) sorte hul. Pga dårlig bemanning er det virkelig svært at få lov at bruge tiden på uddannelse, Region Nord*

Figur 4: Hvor mange af dine efteruddannelse var ulønnede?

Figur 5: Hvilke udgifter har du selv betalt? (blandt overlæger der tilkendegiver, at arbejdsgiver ikke finansierer alle udgifter)

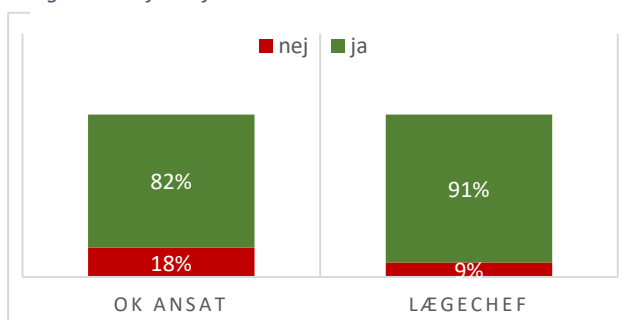

3. Stillingstype afgørende for efteruddannelse

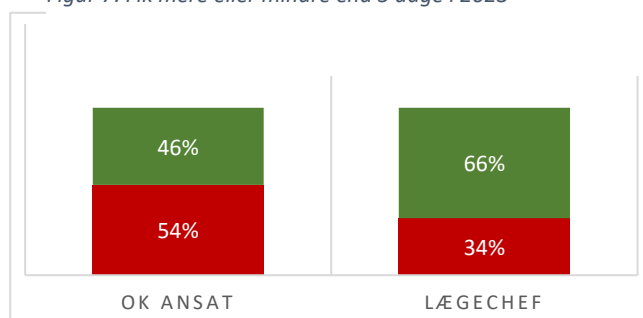
Der er stor forskel på, hvor meget efteruddannelse overlæger ansat på henholdsvis overenskomsten og lægecheftalen får: Ni ud af ti (91 %) af de ledende overlæger og cheflægerne (som er ansat på lægecheftalen) fortæller, at de har fået efteruddannelse i 2023, mens det samme gælder for otte ud af ti (82%) af de overenskomstansatte overlæger.

Og mens kun knap halvdelen af de overenskomstansatte overlæger fortæller, at de har fået *mere* end fem dages efteruddannelse (46%), så gælder det 66% af medlemmer ansat på lægecheftalen. At lægelige chefer får mere efteruddannelse end overenskomstansatte overlæger er formentlig udtryk for, at mange får efteruddannelse indenfor ledelse i forbindelse med at påtager sig nyt ledelsesansvar.

Figur 6: har fået efteruddannelse i 2023

Figur 7: Fik mere eller mindre end 5 dage i 2023

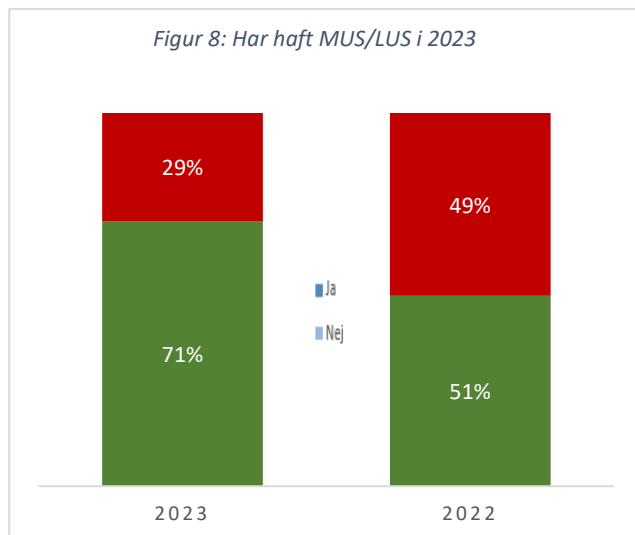

4. Udviklingssamtaler sikrer mere efteruddannelse

71% af alle overlæger, ledende overlæger og cheflæger har været til udviklingssamtale med deres leder i 2023. Det betyder, at knap en tredjedel (29%) *ikke* har været til udviklingssamtale. Det er dog positivt at der er signifikant flere, der har fået MUS/LUS i 2023 end året før, hvor det kun var halvdelen, som havde fået en udviklingssamtale.

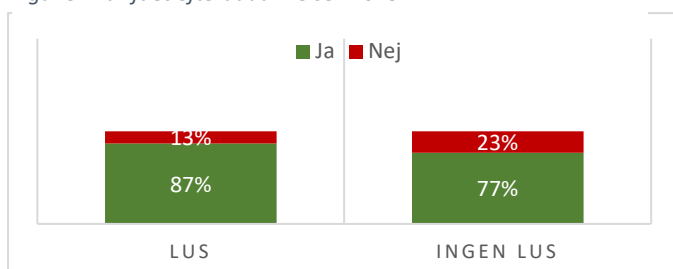
Udviklingssamtalerne har stor betydning for, om man får efteruddannelse – og i givet fald hvor mange dage: Næsten ni ud af ti (87%) af dem, der har været til LUS/MUS, har fået efteruddannelse i 2023, mens det kun gælder otte ud af ti (77%) af dem, som ikke har været det. Og mens lidt over halvdelen (54%) af de medlemmer, som har været til LUS/MUS, får mere end fem efteruddannelsesdage i 2023, så er der kun 43% af dem, der ikke har været til udviklingssamtale.

Figur 8: Har haft MUS/LUS i 2023

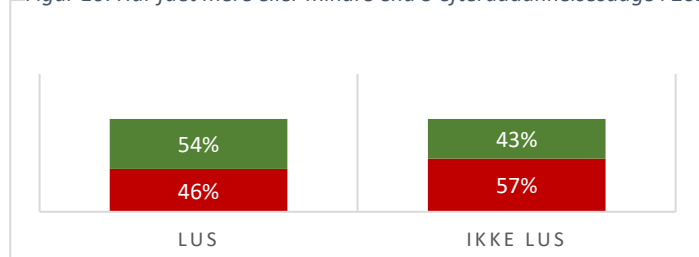

Udviklingssamtalen er også afgørende for, om overlægerne får den efteruddannelsesplan, som overenskomsten fastslår, at man skal have. Kun 7% af de overlæger, som *ikke* har haft en udviklingssamtale, har en efteruddannelsesplan. Tallet er noget højere for dem, der har haft en udviklingssamtale – nemlig 34%. Det betyder dog stadig, at de fleste overlæger ikke har en plan for deres efteruddannelse.

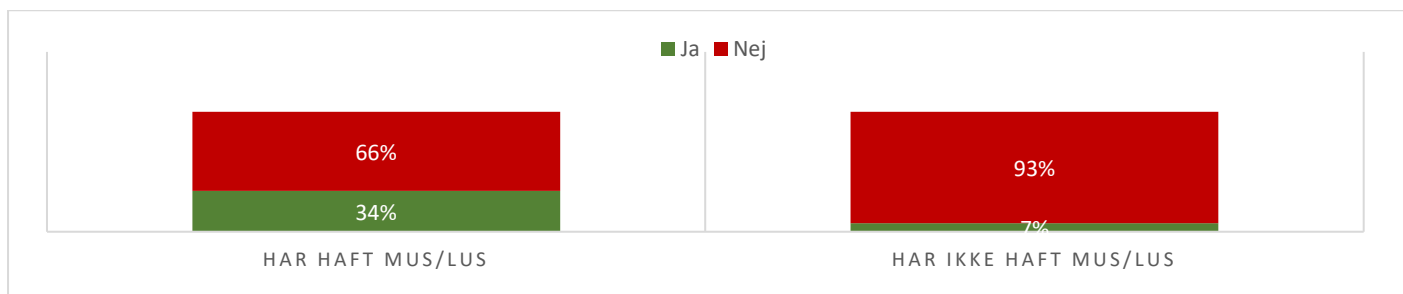
Figur 9: Har fået efteruddannelse i 2023

Figur 10: Har fået mere eller mindre end 5 efteruddannelsesdage i 2023

Figur 11: Er der aftalt en efteruddannelsesplan for dig? Fordelt på om man har haft LUS/MUS

Et par svar på hvorfor man ikke har fået udviklingssamtale:

- *Jeg tror der er et element af selvjustits i det forstået på den måde at da der er mangel på speciallæger og travlt i afdelingen er efteruddannelse et følsomt spørgsmål at berøre, Region Syd*
- *Angiveligt ikke relevant ved slutkarriere – tre år fra pensionsalder, Region Sjælland*
- *Vi har ikke haft nogen afsnitsledende overlæge i halvandet år, og vores cheflæge har 120 læger under sig. Vi er ikke nået til min tur, medlem Region Midtjylland*
- *”Møde er blevet aflyst flere gange pga. tidnød”, region Nordjylland*
- *Jeg bliver ikke inviteret og har vel nærmest givet op på forhånd. Der er ingen penge til efteruddannelse”, Region H*

Svar på hvorfor man ikke har en plan for efteruddannelse lyder:

- *Kan designe den selv - det er tiden der er begrænsende ikke min leders vilje, region H*
- *Eksisterer det (efteruddannelsesplan, red.) i virkeligheden???, region H*
- *Det er der ikke tradition for på afdelingen, Region Midt*
- *En plan er ikke relevant. Jeg bestemmer selv, Sjælland*
- *Jeg er over 65 år måske derfor. Men det er vigtig at også ældre overlæger har muligheder for vedvarende uddannelse. Det kommer i sidste ende afdelingen og især de yngre læger til gode, Nord*
- *Mangel på tid, Region Syd*

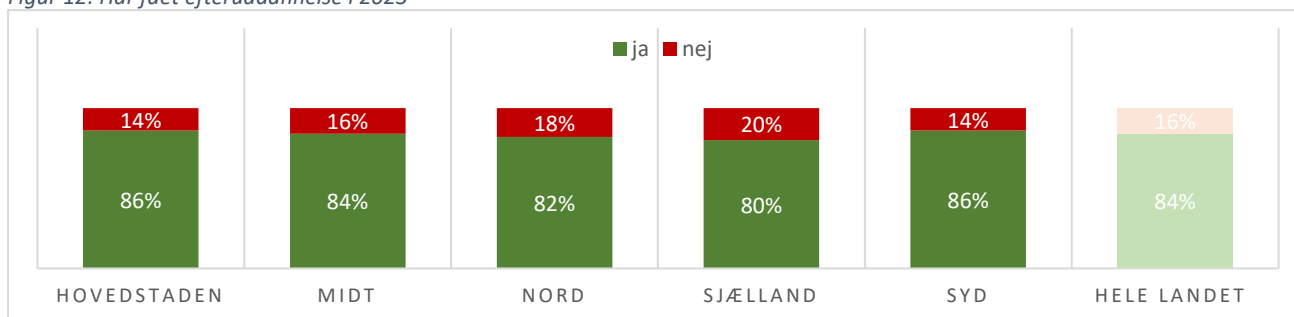
5. Regioner afgør omfang af efteruddannelse

På nogle punkter er der store forskelle regionerne i mellem i forhold til overlægers efteruddannelse. For eksempel fortæller 20 % af overlægerne i Region Sjælland, at de slet ikke fik efteruddannelse i 2023. Til sammenligning gælder det 14% af overlægerne i Region Hovedstaden og Region Syddanmark.

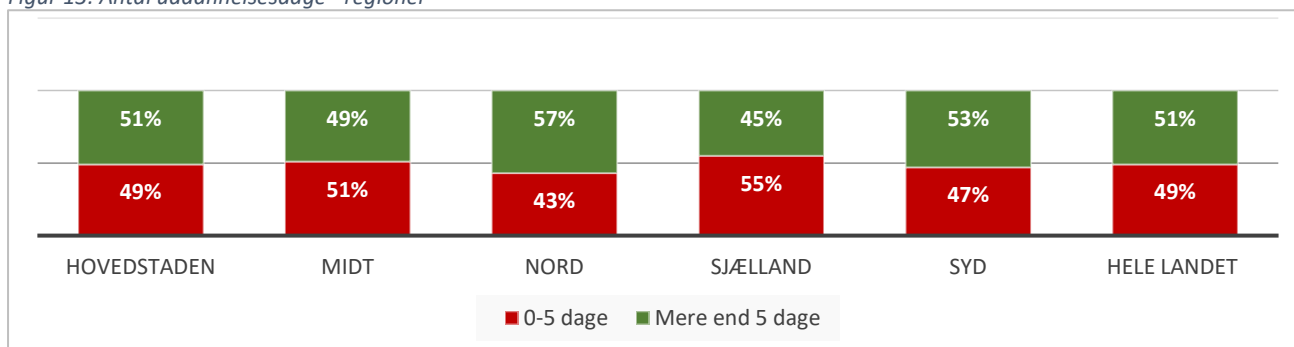
Region Sjælland og Region Midt er også de eneste to regioner, hvor mere end halvdelen får *mindre* end 5 dages efteruddannelse (51% i region Midt og 55% i Region Sjælland). Til sammenligning får 43% af overlægerne i Region Nord mindre end fem dage.

Det er også i Region Sjælland og Midt, at den største andel af overlæger oplever, at det slet ikke eller kun i ringe grad er muligt at deltage i den efteruddannelse, de har brug for (22% i Sjælland og 25% i Midt). Til sammenligning gælder det for 17% af overlægerne i region Syd, 16% i region Hovedstaden og 13% i Region Nord.

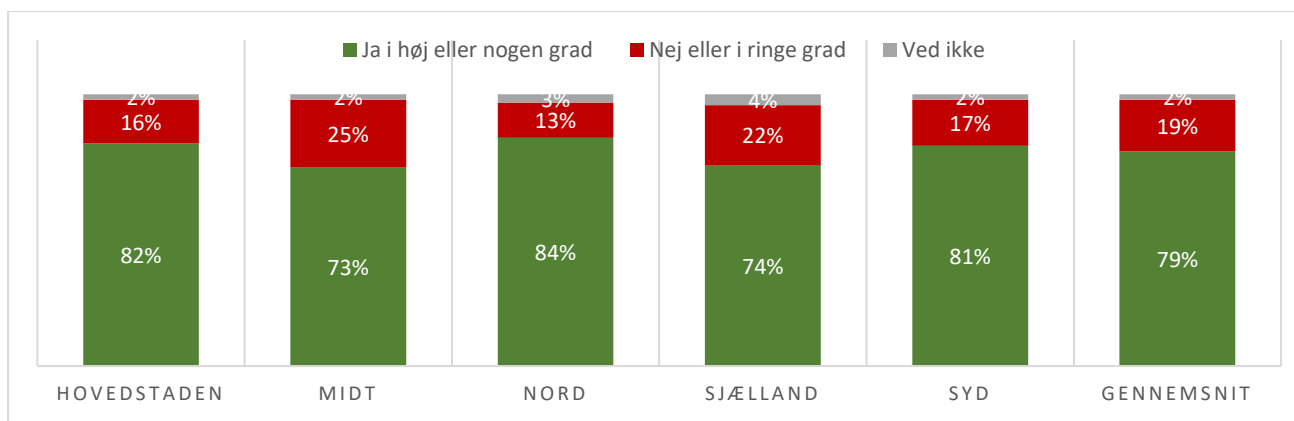
Figur 12: Har fået efteruddannelse i 2023

Figur 13: Antal uddannelsesdage - regioner

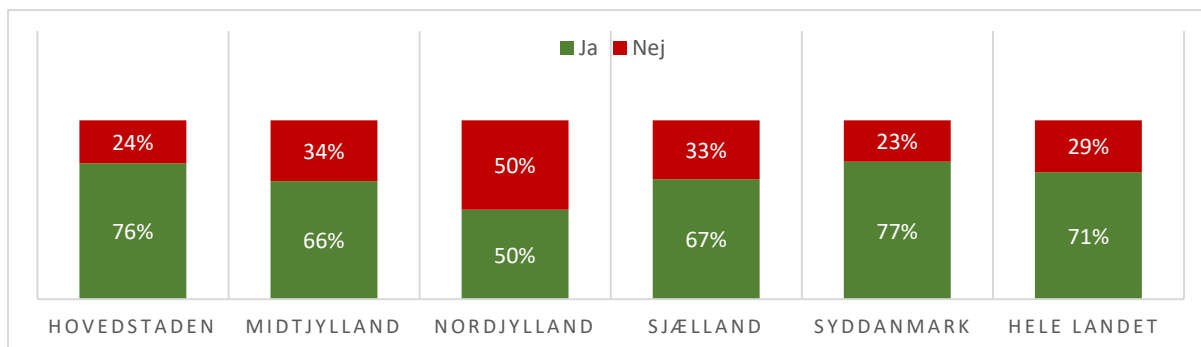
Figur 14: Har du i dit nuværende arbejde mulighed for at deltage i den efteruddannelse, som du har behov for?

Udviklingsamtaler og efteruddannelsesplaner

Selvom alle overlæger ifølge overenskomsten skal have både en årlig udviklings samtale og en flerårig efteruddannelsesplan, er det langt fra alle, som får det. Og der er stor forskel regionerne imellem. For eksempel er det kun cirka halvdelen af overlægerne i Nord (50%), som har haft samtalen, mens det i Syddanmark er 77%.

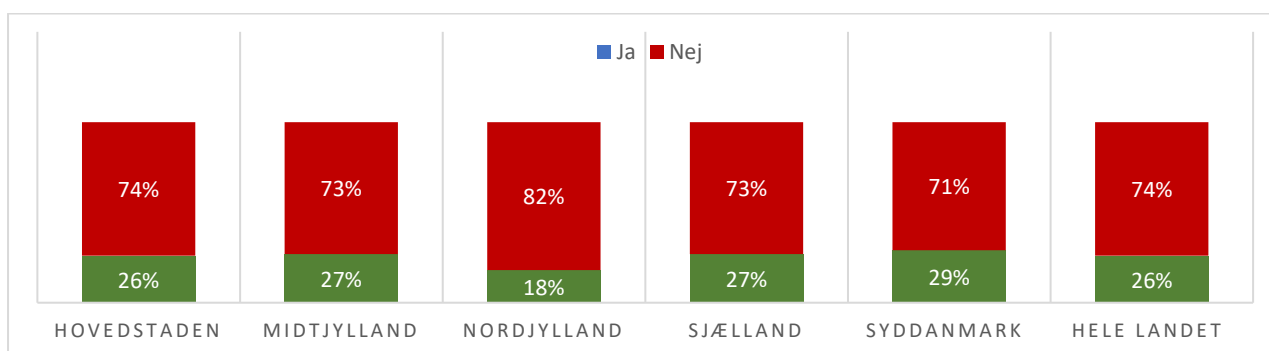
Figur 15: Har du haft MUS/LUS med din leder i 2023?

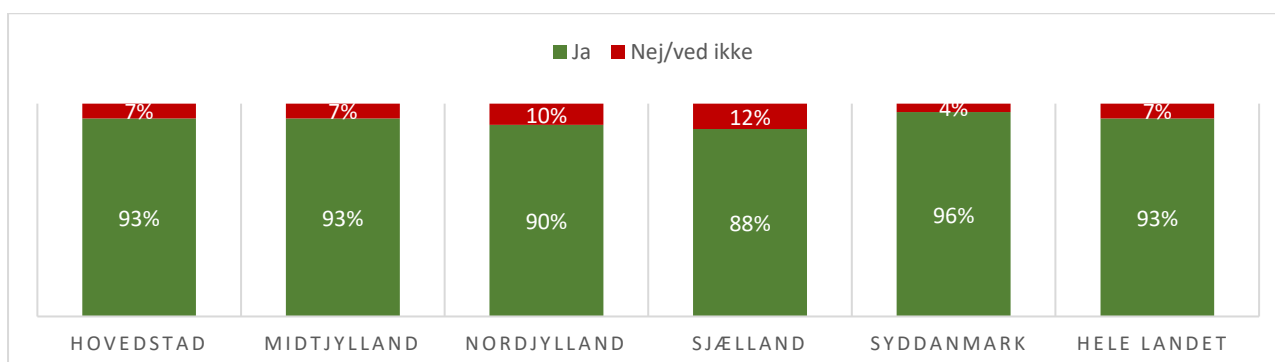
Og tallene smitter af på, hvor mange der har en efteruddannelsesplan: På landsplan er det kun en fjerdedel (26%), som har en plan. Igen er Region Nordjylland den region, hvor færrest har en plan (17,8%) – måske fordi overlægerne her har et individuelt budget og derfor selv føler, at de har større råderet over efteruddannelse. Flest har en plan i Region Syddanmark (28,7%).

De overlæger, som har en efteruddannelsesplan, synes generelt, at den er fagligt relevant. Det gælder 93% af alle overlæger på landsplan. I Region Sjælland er det dog kun 88%, som finder planen relevant.

Figur 16: Er der aftalt en efteruddannelsesplan for dig?

Figur 17: Oplever du elementer i din plan som fagligt relevante?

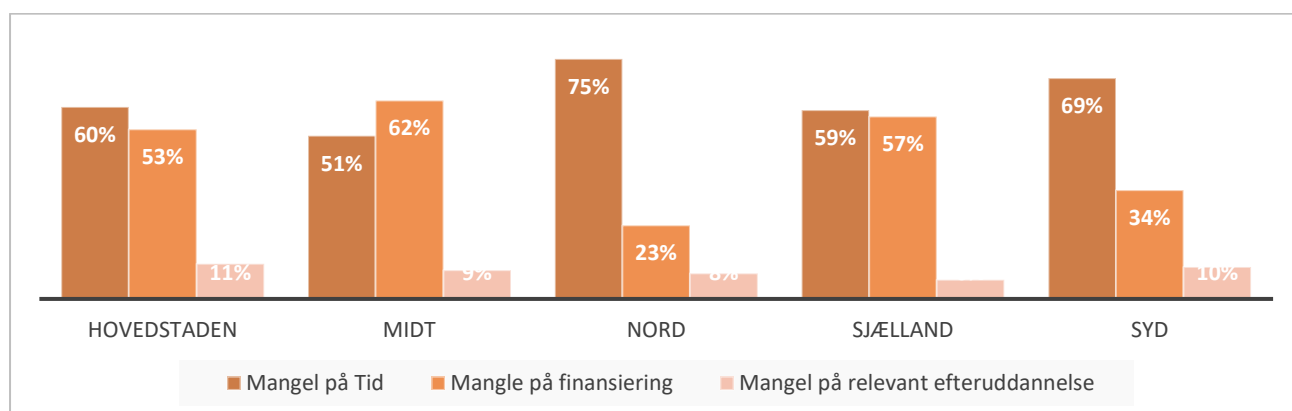
6. Mangel på tid og penge årsag til manglende efteruddannelse

De fleste overlæger peger på mangel på tid som årsag til, at de ikke får efteruddannelse. Det gælder 75% af overlægerne i Region Nord og 69% af overlægerne i Region Syddanmark. I netop de to regioner, er der færrest som peger på mangel på finansiering som årsag. Region Midt skiller sig ud ved at være den eneste region, hvor flest peger på mangel på finansiering (62%) i forhold til mangel på tid (51%), men også i region Sjælland peger en stor andel (57%) på manglende finansiering.

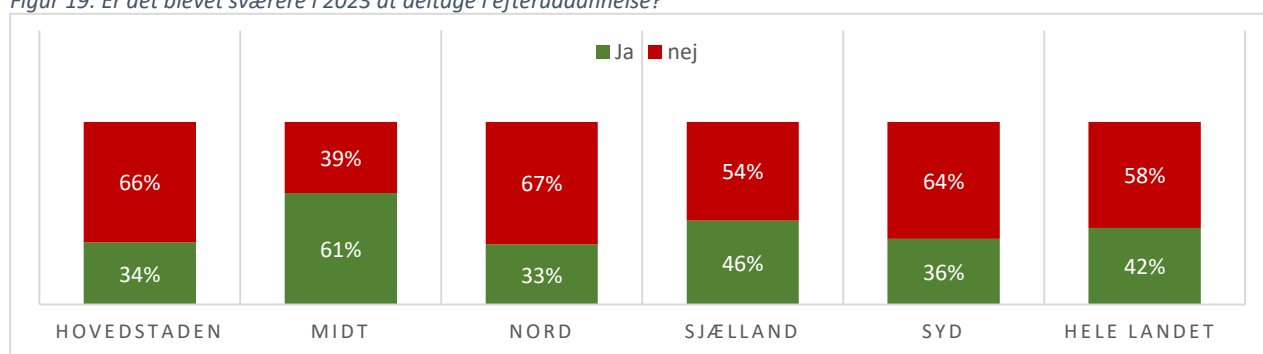
Region Midtjylland og Region Sjælland skiller sig ud ved, at flest her tilkendegiver, at det er blevet sværere i 2023 i forhold til tidligere år at deltage i efteruddannelse. Det kan hænge sammen med, at begge regioner i 2023 meldte ud, at udgifter til efteruddannelse skulle begrænses pga. budgetbesparelser.

Til trods for at Overlægeforeningen har været i dialog med regionerne om, at økonomi ikke må være en undskyldning for ikke at overholde overenskomsten og efterfølgende har fået dette bekræftet hos regionerne, så ser det ud til, at mange overlæger stadig oplever, at manglende finansiering er en hindring. Desværre kan dette også slå negativt igennem for overlægernes efteruddannelse i 2024, da regionernes udmelding kom sent i 2023 og var gældende for 2024.

Figur 18: Hvorfor kan du ikke deltage i den efteruddannelse, som du har behov for?

Figur 19: Er det blevet sværere i 2023 at deltage i efteruddannelse?

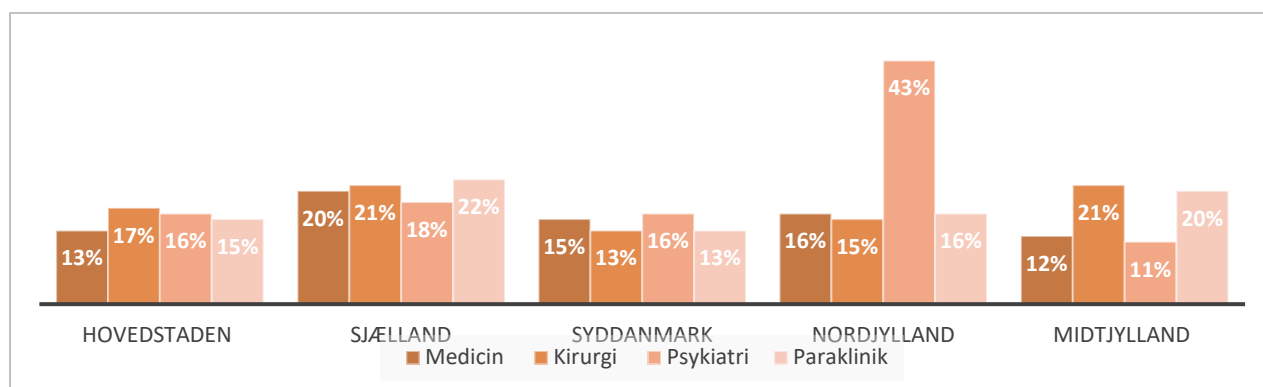

7. Hvad betyder specialer?

Umiddelbart er det svært at se meget stærke tendenser på tværs af specialer. Dog stikker enkelte data ud. I dette afsnit er samlet et par observationer.

Psykiatrien i Region Nord skiller sig markant ud. Her har 43 procent ikke fået efteruddannelse i 2023 – mod et landsgennemsnit på 16%. Modsat er det kun 11% af medlemmerne i psykiatri i region Midt, der ikke har fået efteruddannelse.

Figur 20: Har IKKE fået efteruddannelse i 2023

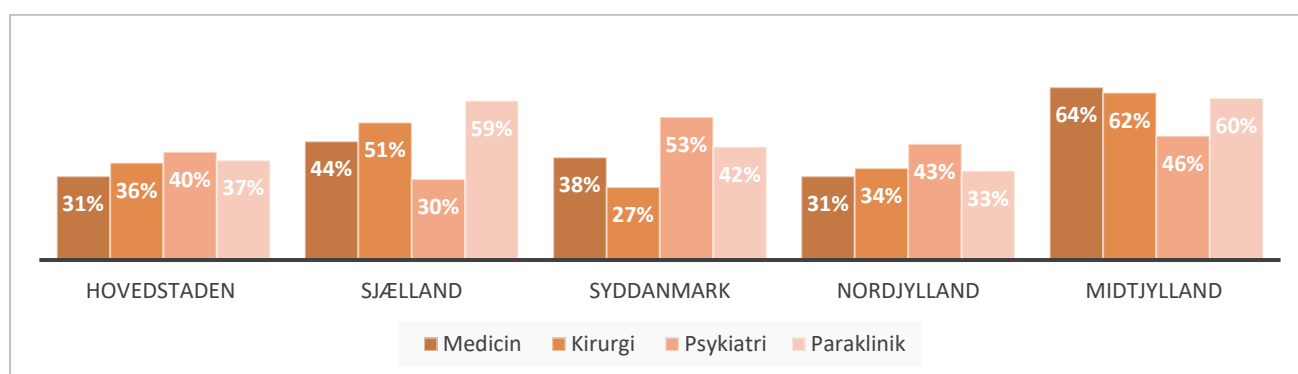

Stor forskel på om det er blevet sværere at få efteruddannelse

Mens 42% på tværs af specialer og regioner oplever, at det er blevet sværere at få efteruddannelse i 2023, så oplever flere i Region Midt, at det er blevet vanskelige – navnlig indenfor medicin (64%), kirurgi (62%) og paraklinik (60%).

I Region Nord er der generelt en lidt mindre andel af overlæger, som oplever, at det er blevet sværere, mens der i region Sjælland og Syd er stor forskel på specialerne. I Sjælland er det "kun" 30 procent af overlægerne indenfor psykiatrien, som oplever at det er blevet sværere, mens det er 59% indenfor paraklinik. Og i Region Syd er det "kun" 27% indenfor kirurgien, mens det er 53 procent indenfor psykiatrien.

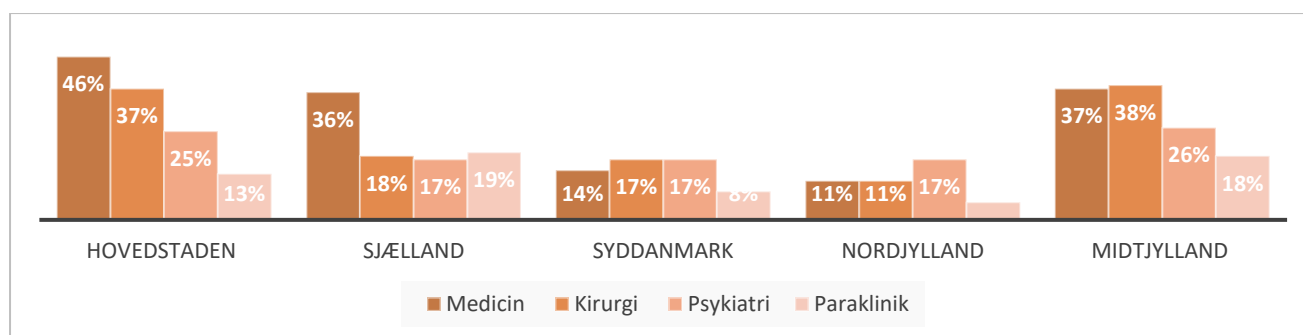
Figur 21: Det er blevet sværere i 2023

Der er også meget store forskelle på, om afdelingen finansierer alle udgifter til efteruddannelse. På tværs af landet oplever medlemmer indenfor paraklinik oftest at få finansieret alle udgifter til efteruddannelse, mens medlemmer indenfor medicin hyppigere selv må finansiere dele af efteruddannelsen.

Det er især overlæger i Hovedstaden og Midtjylland, som selv finansiere dele af efteruddannelsen, mens afdelinger i Syd og Nord i højere grad står for alle udgifter.

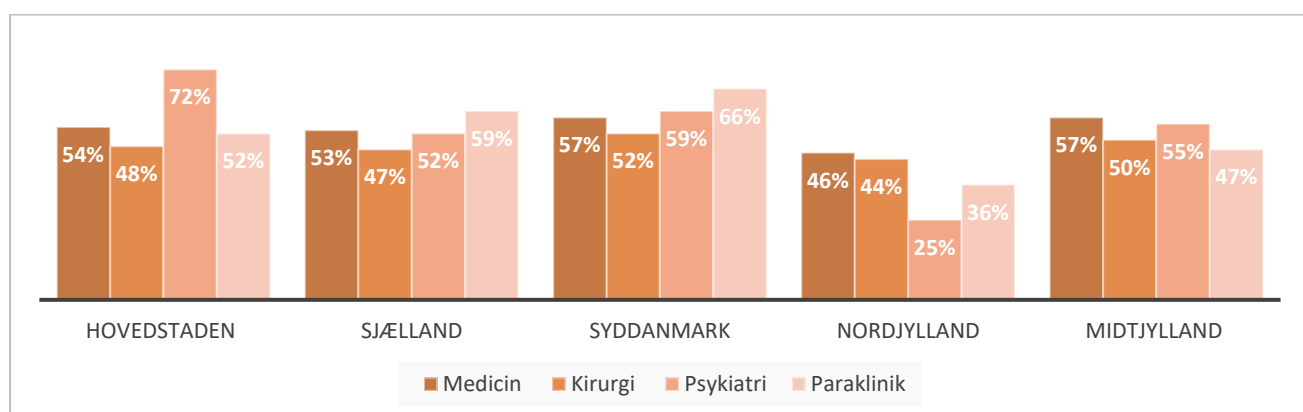
Figur 22: Afdeling har IKKE finansieret det hele

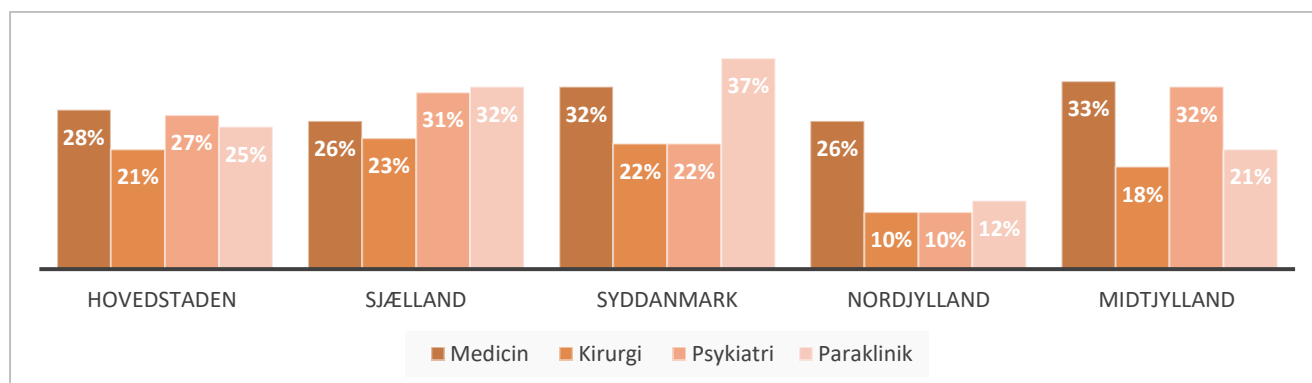
Også når man ser på hvor mange, der regelmæssigt drøfter efteruddannelse med sin leder, er der store forskelle. Fx svarer hele 72% af psykiaterne i Region Hovedstaden, at det gør de. Det er langt flere end kolleger fra andre specialer i samme region – men det er også markant flere end fx psykiatere i Region Nordjylland, hvor kun 25% svarer, at de regelmæssigt drøfter efteruddannelse med ledelsen.

Det peger på, at flere elementer påvirker hvor meget efteruddannelse overlæger får, herunder ledelsesmæssigt fokus indenfor regionen, specialet og afdelingen.

Figur 23: Drøfter regelmæssigt efteruddannelse med leder

Figur 24: Har en uddannelsesplan

Flere citater fra medlemmerne

Mange medlemmer har givet sig tid til i fritekst at uddybe deres erfaringer med efteruddannelse. Her lidt flere eksempler på nogle af de tematikker, som går igen:

Prioritering og ledelse

- Der er alt for lidt fokus på behovet for efteruddannelse, herunder at kunne arbejde med ledelsesmæssige kompetencer. Fokus i det daglige er på driften, Region H
- Omorganisering, ledelsesskift m.m betyder at de ikke vægter erfaring og fastholdelse gennem efteruddannelse, Sjælland
- Min oplevelse som cheflæge er, at det kan være ganske vanskeligt at motivere en del af kollegaerne til at tage på efteruddannelse, selvom det er med fuld løn og alle udgifter betalt. Ca 1/3 er det ikke til at drive afsted. Dette bør med i vurderingen, når denne opgørelse offentliggøres., syd
- Jeg har funktion som registreringsansvarlig for speciallægenes efteruddannelse på vores afdeling. En gang om året bliver speciallægerne bedt om at tage ansvar for deres egen efteruddannelse og indsende en ønskeliste for det kommende år, som skal tage højde for ca. 10 efteruddannelsesdage mhp. at synliggøre de ansattes ønsker, så afdelingsledelsen hurtigst muligt kan godkende ønskerne ifht. drift og tidligere fordelinger (fx de store kongresser) og man kan få earlybird rabatter og bedste muligheder for at booke fly og hoteller mv. Det er ca. 50/50 hvor mange speciallæger der rent faktisk gør det. Når året efterfølgende gøres op, så er det de samme læger, som ikke har opnået deres 10 efteruddannelsesdage år på år. Det er ikke manglende evne/ønske fra hverken ledelsens side eller min som indhenter af "ønskeplanerne", men udelukkende manglende initiativ fra lægerne selv, Syd

Positive erfaringer

- Stor fokus på efteruddannelse i 10 dage m løn og et eksternt kursus på min afdeling. Jeg er meget tilfreds, Region H
- Vi har en velvillig ledelse, som siger god for medarbejdernes (rimelige) ønsker, Sjælland
- I egen afdeling blev der sidste år kun givet afslag på 2 ansøgninger (70 læger), Syd
- Kæmpe forskel efter skift fra Region Midt til Region Syd - fokus på efteruddannelse, hjælp til finansiering og mulighed for selv at have indflydelse på indhold, Syd
- Jeg har fået lov til præcis hvad jeg har bedt om.

Travlhed

- Der er tiltagende pressede ressourcer, både økonomisk og mht. kolleger, der bliver belastet ekstra, når man er på efteruddannelse. Det kan godt bremse ansøgninger til efteruddannelse, Syd
- Vi har egentlig en leder, der gerne vil sende os afsted på kurser mm - problemet er bare, vi er så tyndt besat - så alle de andre må løbe dobbelt så hurtigt, når nogle mangler, Region H

- Det er et stort problem med tid til uddannelse og samtidig produktionskrav og det at patienter må aflyses hvis man skal på kursus uddannelse og så må vente endnu længere, Sjælland
- Der er meget travlhed på afdelingen, hverken tid eller penge til efteruddannelse som er absolut nederst prioriteret på afdelingen, Region H
- Det er svært at gå fra opgaven, når man har et specifikt ansvar som overlæge, som ikke bliver løst af andre i mellemtiden. Det er jo langt fra alt, man kan uddelegere. Vores bemanning er for lille til at vi kan tage på 10 dage om året og fastholde krav til kvalitet af pt behandling og uddannelse af yngre læger. Ufedt - men stressende at være på kursus og så vide at andre bliver ladt i stikken imens
- Vi er presset af driftslogik i Region Midtjylland. Aktuelt er al efteruddannelsesaktivitet, såsom kongresser og kurser ikke tilladt indtil august 2024. Cheflæge på afdelingen har udtalt at læse ugeskrift må tælle som efteruddannelse for nuværende, Region Midt
- Den ene faglige kongres deltog jeg gratis i, fordi jeg er medarrangør (i fritiden). Yderligere søgte jeg finansiering i NFOG til udgifter forbundet med international konference. Fik bevilget pengene til kursus, transport og hotel. Men afdelingen kunne ikke sende mig afsted grundet mangel på speciallæger. Arbejder i Region Sjælland.

Økonomi

- Jeg er ledende overlæge med kursusansum på 25000 kr Men der er afsat 7500 kr. i gennemsnit pr speciallæge i afdelingen til kurser og kongresser - et grotesk lavt beløb, Region H
- Der er på min afdeling meldt ud, at kursusbeløbet fremover per person er ca. 7000 kr. årligt. Det kan man ikke komme på mange kurser/kongresser for. Det er helt urimeligt, at man skal betale efteruddannelse/kongresser ud af ens egen privatøkonomi, Region H
- Det er et problem at regionen melder ud at al kursus og uddannelsesaktivitet er minimeret i slut 2023 og hele 2024 grundet sparekrav. I vores afdeling vil vi det næste år, kun komme afsted på kurser der er finansieret af industrien eller er gratis. Midt
- Vi er meget privilegerede i Region Nord med egne penge til efteruddannelse. Med lidt forarbejde i forhold til egne ambulatorier oplever jeg stor villighed til at give fri med løn til relevant oplæring. Kursus og kongresaktivitet, Nord

Alder

- Parallelt med at man bliver ældre udvikles flere nye behandlinger som man ikke introduceres til/uddannes i men som der er behov for at blive undervist brugen af men det synes systemet ikke indstillet på, Region H
- *"Som læge over 50 år tror jeg ikke arbejdsgiver har interesse i at uddanne mig yderligere, men efteruddannelse har enhver læge brug for. Nu går jeg ned i tid, så kan jeg gå til kursus på mine fridage og som hidtil selvfinansiere", Overlæge Region Hovedstaden*